

Nowoczesne Systemy Zarządzania
Zeszyt 14 (2019), nr 3 (lipiec-wrzesień)
ISSN 1896-9380, s. 133-143

Modern Management Systems
Volume 14 (2019), No. 3 (July-September)
ISSN 1896-9380, pp. 133-143

Instytut Organizacji i Zarządzania
Wydział Bezpieczeństwa, Logistyki i Zarządzania
Wojskowa Akademia Techniczna
w Warszawie

Institute of Organization and Management
Faculty of Security, Logistics and Management
Military University of Technology

Znaczenie analizy i ocena ryzyka polityki zagranicznej USA

The importance of analyzing and assessing the risk of US foreign policy

Paulina Gajda

Wojskowa Akademia Techniczna
Wydział Bezpieczeństwa, Logistyki i Zarządzania

Abstrakt. W artykule podjęto temat analizy oraz oceny ryzyka polityki zagranicznej USA w odniesieniu do bezpieczeństwa międzynarodowego. Stany Zjednoczone są mocarstwem światowym, dlatego też trudno zaprzeczyć, że mają one istotny wpływ na bezpieczeństwo. Nie da się nie zauważyć, że są inicjatorem chociażby tak wielkiego projektu, jakim jest NATO, które pośrednio oraz bezpośrednio wpływa na sytuację na arenie międzynarodowej, w tym na bezpieczeństwo. Wydaje się więc właściwe przeprowadzenie analizy w odniesieniu do zagrożeń, które mogą zakłócać proces, jakim jest polityka zagraniczna USA. Realizacja bowiem przez Stany Zjednoczone swojej polityki zagranicznej nie tylko wpływa na ich bezpieczeństwo narodowe, ale także na bezpieczeństwo ich sojuszników oraz ogólnie postrzegane bezpieczeństwo międzynarodowe.

Słowa kluczowe: zarządzanie ryzykiem, analiza ryzyka, ocena ryzyka, bezpieczeństwo międzynarodowe, polityka zagraniczna USA.

Abstract. The article on the analysis and risk assessment of US foreign policy in relation to international security. The United States is a global power, so it's hard to deny that they have a significant impact on security. It is impossible not to notice that they are the initiator of even such a great project as NATO, which directly and indirectly influences the international situation, including security. It therefore seems appropriate to analyze the threats that may interfere with the process of US foreign policy. The implementation of its foreign policy by the United States not only affects its national security, but also the security of its allies and generally perceived international security.

Keywords: risk management, risk analysis, risk assessment, international security, US foreign policy.

Wstęp

Zapewnianie i utrzymywanie bezpieczeństwa międzynarodowego jest obowiązkiem wszystkich państw i należy je postrzegać jako wspólne dobro warunkujące wszystkie inne dziedziny funkcjonowania danego kraju oraz jego obywateli, a także przestrzeni międzynarodowej, albowiem przestrzeń międzynarodowa jest płaszczyzną wielu możliwości, a jej prawidłowe funkcjonowanie niejednokrotnie wpływa na rozwój poszczególnych państw. Można nawet stwierdzić, że im spokojniejsza sytuacja międzynarodowa, tym rynek finansowy jest stabilniejszy, co przyczynia się do rozwoju gospodarczego, handlu międzynarodowego czy inwestycji ponadnarodowych.

Mimo kolektywnej współpracy na rzecz zapewniania bezpieczeństwa międzynarodowego i jego utrzymywania nie da się ukryć, że są państwa, którym przyznaje się większe znaczenie w tym względzie. Państwom o dużym potencjale nie tylko militarnym, lecz także demograficznym, technologicznym oraz o znaczącym wpływie na arenę międzynarodową, przypisuje się główną odpowiedzialność w kwestii bezpieczeństwa międzynarodowego. Mimo zmian geopolitycznych, które zaszły w latach 90. ubiegłego wieku, skutkujących rozpadem świata dwubiegunowego, to wciąż Federacja Rosyjska oraz USA są państwami odgrywającymi niebagatelną rolę w kształtowaniu ładu międzynarodowego. W obecnych czasach multilateralizmu, gdy nie ma już dwóch opozycyjnych bloków diametralnie różniących się światopoglądami, pojawiają się inne państwa, chcące zwiększać swoje znaczenie na arenie międzynarodowej. Takimi państwami są niewątpliwie Chiny, które od wielu lat przejawiają aspiracje mocarstwowe, czy Iran pretendujący do bycia mocarstwem w swoim regionie.

Niezależnie od zmieniającej się sytuacji na arenie międzynarodowej to jednak Stany Zjednoczone stabilnie od wielu dekad podkreślają swoje znaczenie oraz pozycję międzynarodową. Nie wydaje się więc możliwe, by kierunki polityki zagranicznej USA przestały mieć wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe. Identyfikowanie, analiza oraz ocena ryzyka polityki zagranicznej USA wydaje się być kluczowym elementem w rozpatrywaniu oddziaływania jej na bezpieczeństwo międzynarodowe. Zmiany spowodowane nagłymi zdarzeniami, narastająca walka o wpływy zarówno w poszczególnych regionach, jak i w zakresie globalnym sprawiają, że arena międzynarodowa cechuje się dynamicznością i nieprzewidywalnością. Biorąc powyższe pod uwagę, należy postawić następującą hipotezę: **rzetelna analiza i ocena ryzyka procesu, jakim jest polityka zagraniczna USA, warunkuje poziom bezpieczeństwa międzynarodowego**. Aby można było dokonać właściwej weryfikacji postawionej hipotezy, konieczne jest przytoczenie odpowiedniej terminologii oraz metodyki z obszaru nauk o zarządzaniu, ściślej o zarządzaniu ryzykiem.

1. Teoretyczno-praktyczne podejście do analizy i oceny ryzyka

Państwo można identyfikować jako swoistą organizację, gdyż tak jak przedsiębiorstwo posiada między innymi cele, zasoby czy swoją strukturę. Działalność państwa tak samo jak firm może składać się z jednego procesu, ale najczęściej jest to wiele procesów ze sobą powiązanych. W odniesieniu do polityki państwowej można wyszczególnić dwa podstawowe procesy, jakimi są polityka wewnętrzna i polityka zagraniczna danego kraju. Termin „proces” jest bardzo szeroko definiowany w literaturze naukowej. Najczęściej spotykaną definicją jest ta określająca go jako „zbiór czynności wymagających na wejściu wkładu i dających na wyjściu rezultat mający pewną wartość dla klienta” (Hammer, Champy, 1996, s. 16). W kontekście polityki zagranicznej oraz szerzej działalności USA ta definicja znajduje swoje zastosowanie. Stany Zjednoczone bowiem posiadają odpowiednie zasoby materialne oraz osobowe do realizowania celów polityki zagranicznej oraz spodziewają się określonych rezultatów tych działań. W tym miejscu warto uściślić, co rozumie się przez politykę zagraniczną.

Polityka zagraniczna jest to rodzaj działalności państwa w przestrzeni międzynarodowej. Wcześniej już wspomniano, że polityka zagraniczna jest procesem, a więc musi zostać określony cel tego działania. W odniesieniu do celów polityki zagranicznej należałoby wyróżnić cztery elementy, które pozwolą zrozumieć ideę całego omawianego procesu:

- Cele to dążenia rządzących, które, poprzez oddziaływanie na środowisko międzynarodowe, mają zostać zrealizowane;
- Cele są odwzorowaniem stanu rzeczy, sytuacji, warunków, które według twórców są korzystne dla konkretnego państwa lub grupy państw (w odniesieniu do organizacji międzynarodowych, np. UE);
- Cele są ujęte w zarządzeniach, oficjalnych dokumentach (strategiach), a więc organy rządowe są zobligowane do ich osiągnięcia;
- Cele adresowane są do innych podmiotów na arenie międzynarodowej, aby kreować ich odpowiednie zachowania. Mają one umożliwić państwu realizowanie jego interesów narodowych, rozumianych jako przetrwanie, bezpieczeństwo, a dla państw o większym potencjale i aspiracjach także potęgą (Zięba, 2005, s. 37-39).

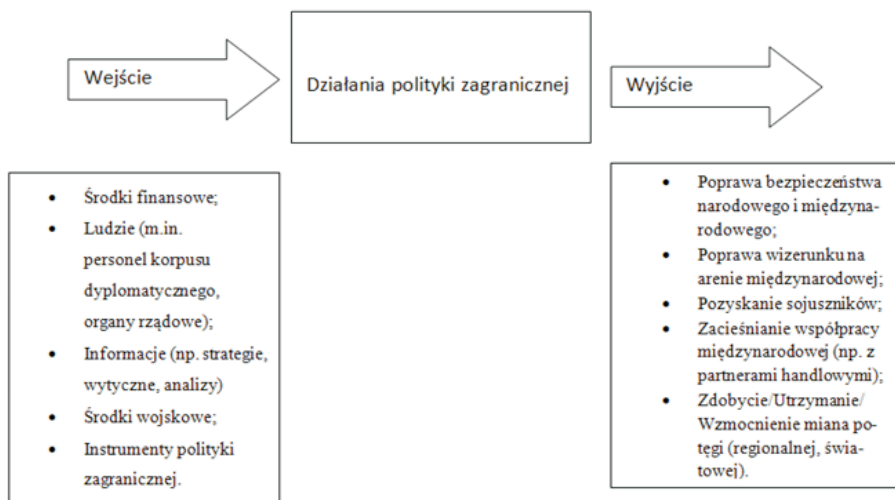
W celu zobrazowania procesu, jakim jest polityka zagraniczna, poniżej zaprezentowano schemat, na którym znajdują się przykładowe elementy wejścia oraz wyjścia, w odniesieniu do omawianego tematu (zob. rys. 1).

Polityka zagraniczna tak samo jak każdy proces czy szerzej system jest narażona na ryzyko. Samo ryzyko jest ściśle powiązane nie tylko z prawdopodobieństwem wystąpienia zdarzenia niepożądanego, lecz także konsekwencjami jego zaistnienia.

Najczęściej ryzyko wyrażane jest wzorem:

$$R = P \times S,$$

gdzie: P – prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia;
 S – skutek wystąpienia zagrożenia.

Rys. 1. Model procesu polityki zagranicznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Nowicki, 1998, s. 37)

Niekiedy ten wzór w zależności od metody szacowania ryzyka może być rozszerzany o dodatkowe współczynniki. Przykładem takiego współczynnika jest ekspozycja, czyli częstotliwość bądź czas oddziaływania danego zagrożenia. Zastosowanie rozszerzonego wzoru wprowadza dodatkowy współczynnik, który pozwala w pełniejszy sposób przyrzeć się zagadnieniu ryzyka, bo niekiedy to właśnie ekspozycja może w znaczący sposób wpłynąć na zmianę kategorii ryzyka danego zagrożenia (Damodaran, 2009, s. 30-31).

W odniesieniu do działań z zakresu polityki badania analityczne nie są skoncentrowane na opracowywaniu własnych metod analizy ryzyka. Są one ukierunkowane głównie na badanie ryzyka związanego z podejmowaniem decyzji politycznych czy też administracyjnych danego państwa. Coraz częściej doradcy polityczni osób decyzyjnych kierują się dawno opracowanymi przez środowiska biznesowe metodami wynikającymi z szeroko rozumianego zarządzania ryzykiem. Należy również zaznaczyć, że wszelkie analizy dotyczące ryzyka z powodzeniem znajdują zastosowanie w sektorze komercyjnym, dlatego warto je kompleksowo zaimplementować w sektorze państwowym.

Zgodnie z normą ISO przez zarządzanie ryzykiem należy rozumieć „skoordynowane działania dotyczące kierowania organizacją i nadzorowania jej w odniesieniu do ryzyka” (ISO Guide 73:2009). Wyszczególnia się **sześć faz procesu zarządzania ryzykiem**, które obejmują:

- **identyfikację ryzyka** – w tej fazie główne działania są skupione na ustaleniu przyczyn ryzyka oraz ewentualnych podmiotów, które mogą być nim dotknięte. Ponadto identyfikuje się potencjalne następstwa ryzyka;
- **analizę ryzyka** – w tej fazie ustala się prawdopodobieństwo oraz następstwa danego zagrożenia;
- **sformułowanie wariantów** – na tym etapie określa się możliwe warianty postępowania oraz ewentualne koszty przyjęcia każdego z wariantów;
- **ocenę ryzyka** – w tej fazie następuje synteza wszystkich zdobytych informacji z poprzednich etapów zarządzania ryzykiem. Określa się w niej faktyczny poziom ryzyka, stwierdza się gotowość oraz ustala zdolność podmiotu do podjęcia ryzyka oraz po wnikliwej weryfikacji kwalifikuje się możliwe do zastosowania warianty w celu opanowania ryzyka;
- **decyzje i działania w zakresie ryzyka (tzw. sterowanie ryzykiem)** – w tej fazie następuje ustalenie priorytetów, zostają wybrane narzędzia oraz stosuje się wybraną kombinację działań;
- **kontrolę, monitoring oraz ocenę podjętych działań** – ostatni etap obejmuje określenie oraz ocenę *ex post* skutków, czyli wyników podjętych działań. Ponadto w razie podjęcia niekorzystnych, błędnych decyzji, modyfikuje się, ulepsza proces zarządzania ryzykiem, a w razie sukcesu określa się właściwe narzędzia, które należy stosować w podobnych sytuacjach (Kaczmarek, 2008, s. 98).

W odniesieniu do przedmiotu tej pracy największe znaczenie przypisuje się dwóm fazom zarządzania ryzykiem, jakimi są analiza ryzyka oraz ocena ryzyka w odniesieniu do polityki zagranicznej USA.

Analiza ryzyka jest etapem, w którym znane są już źródła ryzyka, podmioty mogące być nim dotknięte czy ewentualne następstwa. W tej fazie bowiem należy określić prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia oraz jego skutki. Technikami najczęściej wykorzystywanymi do analizy ryzyka są:

- **wstępna analiza zagrożeń** – po oszacowaniu symbolicznych wartości prawdopodobieństwa oraz skutków pozwala na stworzenie macierzy ryzyka, zwanej również mapą ryzyka;
- **metoda Risk Score** – stosuje się rozszerzony wzór na szacowanie ryzyka o współczynnik ekspozycji, ale niekiedy również podatności na dane zagrożenie;
- **opinia ekspertów** – bardzo często jest stosowana w dziedzinie nauk politycznych.

Polityka zagraniczna, jak już wielokrotnie wspomniano, to proces narażony na ryzyko, które w konsekwencji może spowodować nieosiągnięcie celów. Zważywszy, że jest to proces dynamiczny, który musi uwzględniać niekiedy bardzo szybko zmieniającą się rzeczywistość międzynarodową, analiza ryzyka powinna być prowadzona na bieżąco. W nowej *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego USA* przedstawiono cztery główne interesy narodowe, które mają być realizowane za prezydentury Donalda Trumpa, a są nimi (Usembassy, 2017):

- obrona ojczyzny, narodu amerykańskiego, amerykańskiego sposobu życia;
- zwiększenie dobrobytu w Ameryce;
- utrzymanie pokoju poprzez odbudowę potęgi;
- wzmocnienie amerykańskich wpływów.

Celami polityki zagranicznej jest dążenie do osiągnięcia oraz osiągnięcie interesów narodowych założonych, w tym wypadku, przez prezydenta i jego administrację. Zagrożenia, które negatywnie wpływają na ten proces, mogą wynikać zarówno z wewnętrznych uwarunkowań, jak i z otoczenia. Zidentyfikowanie zagrożeń, zwłaszcza w tym drugim przypadku, jest niebywale trudnym zadaniem, głównie z powodu mnogości czynników niezależnych od USA, a więc zachowań innych podmiotów na arenie międzynarodowej. Ponadto w przypadku analizy ryzyka jednym z najistotniejszych czynników, które należy brać pod uwagę, jest czas. Analiza ryzyka musi być procesem nieustającym i gotowe dokumenty tych analiz muszą być poddawane aktualizacjom, albowiem zagrożenie, które w jednym okresie uznawane jest za niewielkie, w kolejnym może być już znaczące.

Ponadto należy zauważyć, że ryzyko mające swoje źródło w otoczeniu, a więc na arenie międzynarodowej, niekiedy nie posiada jednego czynnika warunkującego, a znacznie więcej powiązanych ze sobą przyczyn. Poszczególne natomiast czynniki ryzyka oddzielnie mogą nie stanowić ryzyka zagrażającego osiągnięciu celów postawionych przed polityką zagraniczną, jednakże łącznie już takie zagrożenie stanowią. Wobec wielości ewentualnych czynników ryzyka na arenie międzynarodowej nie wydaje się realne, by można było zrezygnować z analizy ryzyka, nawet jeżeli uważa się, że dane źródło oraz przyczyna zostały już usunięte (Kaczmarek, 2008, s. 123). Za przykład, który powinien odwieść od rezygnacji z analizy ryzyka, może posłużyć terroryzm fundamentalistów islamskich. Niewątpliwie zamachy z 2001 r. w Stanach Zjednoczonych były ryzykiem, które wpływało na realizację interesów narodowych USA. Została podjęta decyzja o ataku na Irak, osłabieniu tej organizacji terrorystycznej, a w konsekwencji zmarginalizowanie znaczenia Al-Kaidy jako największego zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego USA oraz międzynarodowego. Ryzyko wystąpienia ataków terrorystów islamskich wcale jednak nie uległo zmniejszeniu, gdyż pojawiły się nowe źródła, jak chociażby tzw. Państwo Islamskie. Ponadto należy pamiętać, że sama Al-Kaida również nie przestała istnieć, co zresztą pokazała w 2015 r. atakiem na redakcję tygodnika „Charlie Hebdo” we Francji. Może to być swoiste „odrodzenie” Al-Kaidy, która mimo że została osłabiona,

straciła przywódcę, to wciąż istnieje i nie można uznać, że przestała być źródłem zagrożenia. Być może w odniesieniu do polityki nie można używać stwierdzenia, że źródło ryzyka zostało usunięte.

Po określeniu prawdopodobieństwa wystąpienia danego zagrożenia istotne jest również oszacowanie ewentualnych strat z jego tytułu. W przypadku polityki zagranicznej jest to także skomplikowane zadanie, bo straty są uzależnione od wielu różnych czynników, w tym warunków panujących na arenie międzynarodowej. Zagrożenie uderzające w możliwości realizacji interesów narodowych USA może nieść za sobą konsekwencje, takie jak:

- utrata wpływów na świecie;
- strata sojusznika/sojuszników;
- utrata miana potęgi światowej;
- pogorszenie relacji z innymi państwami;
- utrata partnerów handlowych;
- straty finansowe;
- inne.

W przypadku określania strat również istotnym czynnikiem jest czas. Za przykład może posłużyć hipotetyczna sytuacja, jaką jest utrata intratnego kontraktu z państwem X na dostawę ropy. W zależności od uwarunkowań na arenie międzynarodowej oraz możliwości USA może to nieść poważne straty finansowe oraz problemy natury gospodarczej, jeżeli nie ma możliwości uzyskania tych zasobów z innego źródła, jeżeli zaś istnieje możliwość zawarcia podobnego kontraktu z państwem Y, straty te wcale nie muszą być uznane za znaczące tak jak w pierwszym przypadku. Jak można zauważyć, określanie zarówno prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożenia, jak i ewentualnych skutków jest niebywale trudne, ale także niezbędne w celu realizacji interesów USA.

Sama ocena ryzyka obejmuje działania, które mają na celu określenie poziomu ryzyka, wskazanie poszczególnych wariantów do redukcji zagrożenia, przeciwdziałania jemu oraz przede wszystkim określenie zdolności podmiotu, w tym wypadku państwa. To ta faza wydaje się być najważniejsza z perspektywy realizacji polityki zagranicznej USA, gdyż poprzez właściwe określenie poziomu ryzyka możliwe będzie wybranie odpowiednich wariantów oraz narzędzi, które umożliwią realizację celów zasadniczych. Niewłaściwe określenie poziomu ryzyka może spowodować bagatelizowanie jego wpływu lub błędny wybór wariantu przeciwdziałania mu, a to doprowadzić może w konsekwencji do destabilizacji procesu oraz pojawienia się trudności lub niemożności osiągnięcia celów (Kulińska, Dornfeld, 2009, s. 9-15). Nie da się ukryć, że obecne czasy są przesiąknięte rywalizacją i państwa uznawane za rywali USA (Rosja i Chiny) oraz ich polityka zagraniczna są głównymi źródłami ryzyka dla polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych. Państwom tym nie zależy na wzroście znaczenia USA na arenie międzynarodowej, bo to przeczy ich interesom narodowym, a więc ich działania są i będą nastawione na osłabianie polityki

zagranicznej USA. Określenie poziomu ryzyka wynikającego z tych działań, dostosowanie własnych możliwości do przeciwdziałania ich niekorzystnemu wpływowi oraz opracowywanie odpowiednich wariantów działań są kluczem do realizacji własnych interesów oraz udoskonalania procesu, jakim jest polityka zagraniczna.

Silna pozycja Stanów Zjednoczonych oraz realizacja ich polityki zagranicznej są istotne głównie dla ich sojuszników, którzy uznają USA za gwarant bezpieczeństwa międzynarodowego. Nie da się ukryć, że to Stany są głównym filarem NATO, co niejednokrotnie znajduje swoje odzwierciedlenie w strategiach bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych. Ponadto Amerykanie podkreślają swoje znaczenie w obrębie zapewniania bezpieczeństwa swoich sojuszników w razie ewentualnego konfliktu lub zagrożenia ze strony państw przeciwnych lub innych podmiotów (np. organizacji terrorystycznych). Obrona państw sojuszniczych również jest działaniem, które często jest wymieniane w różnych dokumentach dotyczących bezpieczeństwa.

Nie da się nie zauważyć, że nowa amerykańska strategia bezpieczeństwa narodowego jest ukierunkowana na siłę oraz na odbudowę potęgi. Wciąż aktualnymi wyzwaniami stawianymi przez administrację Donalda Trumpa, a więc przed polityką zagraniczną, jest ochrona przed bronią masowego rażenia, walka z zagrożeniami biologicznymi lub chociażby ponadnarodowa przestępczość zorganizowana. Prezydent USA porusza również znacznie bardziej aktualne tematy, takie jak zapewnianie bezpieczeństwa w dobie ery cybernetycznej, migracje czy walka z terroryzmem islamskim (National Security Strategy of the United States of America, 2017). Nie da się ukryć, że w głównej mierze dokument odnosi się do bezpieczeństwa narodowego samych Stanów Zjednoczonych, jednakże podkreśla się w nim niejednokrotnie znaczenie współpracy międzynarodowej. Polityka zagraniczna jest otwarta na współpracę międzynarodową w kwestii największych zagrożeń zarówno wpływających na bezpieczeństwo narodowe w poszczególnych państwach sojuszniczych, jak i na bezpieczeństwo międzynarodowe.

W aktualnej *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego USA* można również przeczytać, że Stany wciąż uznają, że to ich partnerzy oraz sojusznicy zwiększają ich potęgę. Należy więc dojść do wniosku, iż izolacjonizm w wydaniu prezydenta Trumpa nie jest tak rygorystyczny, jak można by się było spodziewać. Ukierunkowanie polityki zagranicznej na współpracę z sojusznikami oraz utrzymywanie z nimi poprawnych stosunków jest czynnikiem warunkującym nie tylko bezpieczeństwo narodowe tych państw, lecz także bezpieczeństwo międzynarodowe, chociażby w wymiarze NATO. Zgodnie z mottem nowej polityki zagranicznej brzmiącym „Ameryka na pierwszym miejscu” Amerykanie chcą zwiększać swoje wpływy na świecie, ale z korzyścią dla ludzkości. To sformułowanie, które można znaleźć w *SBN USA*, jest najważniejsze, jeżeli chodzi o bezpieczeństwo międzynarodowe, gdyż nie ma większej korzyści dla ludzkości niż pokój. Polityka zagraniczna USA stawia więc na współpracę z państwami wyznającymi takie same wartości, aby promować i wspierać dążenia do zapewniania bezpieczeństwa oraz pokoju. Ponadto należy zauważyć, że Stany Zjednoczone wciąż podkreślają swoje poszanowanie dla rządów prawa oraz praw

indywidualnych. Powinno się przez to rozumieć, że gdy w jakimś rejonie zostaną one naruszone, to USA będą interweniowały, gdyż tak wynika z ich polityki zagranicznej, a w konsekwencji z wyznawanych wartości (National Security Strategy of the United States of America, 2017).

Nie da się nie zauważyć, że właściwe określenie celów polityki zagranicznej oraz ich realizacja mają wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe, jednocześnie warunkując ład międzynarodowy. Zarówno I wojna światowa, jak i II wojna światowa odbywały się z udziałem Stanów Zjednoczonych i można zaryzykować stwierdzenie, że to one warunkowały wynik tych światowych konfliktów. Poza tym należy zaznaczyć, że zaangażowanie USA w walkę z terroryzmem również jest trudne do oszacowania. Dyplomacja Stanów jest aktywna na forach międzynarodowych, w szczególności w ONZ, gdzie są także stałym członkiem Rady Bezpieczeństwa. Mimo zmieniających się prezydentów, różnego, niekiedy zbieżnego lub rozbieżnego postrzegania przez nich przeróżnych aspektów polityki wewnętrznej oraz zagranicznej, ich podejście do bezpieczeństwa jest niemal identyczne. Stany Zjednoczone uznają się za potęgę i są świadome tego, że dbanie o pokój i bezpieczeństwo międzynarodowe jest ich obowiązkiem. Przypisuje się im tę rolę głównie z powodu ich pozycji międzynarodowej oraz potencjału zarówno militarnego, jak i politycznego czy dyplomatycznego.

Podsumowanie

Trzeba przyznać, iż polityka zagraniczna państwa, takiego jak Stany Zjednoczone, to skomplikowany proces składający się z innych podprocesów. Zagrożenia, które pojawiają się w przestrzeni międzynarodowej, wpływają nie tylko na same Stany Zjednoczone i ich bezpieczeństwo narodowe, lecz także szerzej na bezpieczeństwo międzynarodowe. Skuteczne realizowanie polityki zagranicznej USA warunkuje bezpieczeństwo międzynarodowe, dlatego tak istotna wydaje się analiza i ocena ryzyka. Właściwe oszacowanie prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożenia oraz rzetelne określenie jego skutków umożliwi realne spojrzenie na rzeczywistość międzynarodową. Brak właściwej oceny rzeczywistości, a tym samym niemożność dostrzeżenia punktów zapalnych, które mogą mieć negatywny wpływ na realizację polityki zagranicznej USA, powoduje, iż niemożliwe staje się późniejsze reagowanie na ewentualne zagrożenie lub przeciwdziałanie ryzyku. W tej pracy ze szczególną uwagą przyjrano się zagrożeniom zewnętrznym, ale należy wciąż pamiętać o tym, że są również wewnętrzne źródła ryzyka, m.in. błędy organizacyjne, błędy ludzkie wywołane brakiem doświadczenia bądź presją czy też korupcją. Jednakże wydaje się, że większy wpływ na realizację celów zasadniczych ma jednak otoczenie zewnętrzne i wiążące się z nim zagrożenia. Ryzyko wynikające z aspiracji innych podmiotów areny międzynarodowej, głównie rywali USA, w dążeniu do miana największej potęgi światowej jest znacznie bardziej niebezpieczne.

Po właściwym doborze specjalistów oraz metod szacowania ryzyka równie istotną fazą zarządzania ryzykiem jest sama jego ocena. To na tym etapie uzgadnia się rzeczywisty poziom ryzyka, wybiera się spośród przygotowanych scenariuszy ten właściwy, by zmniejszyć ryzyko. Poza tym określa się własne możliwości i zasoby zapobiegania lub przeciwdziałania ryzyku. We wszystkich fazach istotne jest doświadczenie oraz wiedza analityków, ale to w przypadku oceny ryzyka są one nieocenione. Błędna interpretacja zebranych danych może doprowadzić do naruszenia prawidłowego funkcjonowania procesu, jakim jest polityka zagraniczna USA. Błędne określenie poziomu ryzyka może doprowadzić do podjęcia niewłaściwych działań lub – co gorsza – w nieodpowiednim zakresie, skupiając się na inadekwatnym zagrożeniu. Założenia polityki zagranicznej powinny przewidywać ryzyko, które może wystąpić przy jej realizacji, oraz być na tyle elastyczne, by dostosowywać się do zmieniających się warunków międzynarodowych. Brak bowiem możliwości realizacji polityki zagranicznej USA niewątpliwie będzie miał wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe.

Nieskuteczność Stanów Zjednoczonych w zapewnianiu bezpieczeństwa międzynarodowego będzie powodowała pogarszającą się sytuację międzynarodową, powielanie się konfliktów oraz obniżenie bezpieczeństwa narodowego samych Stanów, a także ich sojuszników. Budowanie swojej potęgi, tak jak sami Amerykanie słusznie zauważyli, jest możliwe dzięki posiadaniu sojuszników, wyznających te same wartości i wierzących w możliwości oraz potencjał USA w zapewnianiu bezpieczeństwa międzynarodowego. Ewentualne pogarszanie się stosunków z państwami zaprzyjaźnionymi, również z powodu wadliwego procesu polityki zagranicznej, może spowodować odejście sojuszników lub, co gorsza, ocieplenie stosunków z rywalami Stanów Zjednoczonych. Nie wydaje się być to obecnie możliwe, ale taka ewentualność sprawiałaby, że cel, jakim jest utrzymanie potęgi, nie zostałby osiągnięty. Byłoby to wynikiem nieumiejętnego prowadzenia polityki zagranicznej, a więc niereagowania na zagrożenia oraz ryzyko destabilizujące ten proces. W obecnych czasach należy korzystać z dorobku nauk o zarządzaniu oraz matematyki także w polityce. Zmieniające się warunki, spektrum źródeł zagrożenia, mnogość scenariuszy działania oraz dążenie do niezawodności sprawiają, że zarządzanie ryzykiem w odniesieniu do polityki zagranicznej jest niezbędne, a właściwe zapobieganie mu oraz minimalizowanie ryzyka jest kluczem do realizacji postawionych celów z użyciem odpowiednich zasobów.

BIBLIOGRAFIA

- [1] DAMODARAN A., 2009, *Ryzyko strategiczne. Podstawy zarządzania ryzykiem*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa.
- [2] HAMMER M., CHAMPY J., 1996, *Reengineering w przedsiębiorstwie*, Neumann Management Institute, Warszawa.
- [3] ISO Guide 73:2009, Risk management – Vocabulary (Przewodnik PKN-ISO Guide 73:2012, Zarządzanie ryzykiem – Terminologia), Polski Komitet normalizacyjny, Warszawa.
- [4] KACZMAREK T.T., 2008, *Ryzyko i zarządzanie ryzykiem. Ujęcie interdyscyplinarne*, Wydawnictwo Difin, Warszawa.
- [5] KULIŃSKA E., DORNFELD A., 2009, *Zarządzanie ryzykiem procesów. Identyfikacja – modelowanie – zastosowanie*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, Opole.
- [6] NOWICKI A., 1998, *Informatyka dla ekonomistów. Studium praktyczne i teoretyczne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa – Wrocław.
- [7] THE NATIONAL SECURITY STRATEGY OF THE UNITED STATES OF AMERICA, The White House, Washington 2017.
- [8] ZIĘBA R., 2005, *Cele polityki zagranicznej państwa*, [w:] R. Zięba (red.), *Wstęp do teorii polityki zagranicznej państwa*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.

NETOGRAFIA

- [1] USEMBASSY.GOV, 2017, *Nowa Strategia Bezpieczeństwa Narodowego na nową erę* (dostęp: 20.05.2019), https://pl.usembassy.gov/pl/nss_pl/.